

A woman with short brown hair, wearing a dark grey t-shirt and blue jeans, stands in a field of purple heather. She is holding a bright green sign with black text. The background features a dirt path, a large tree on the left, and a blue sky with scattered clouds.

**BESCHERM ONZE
NATUUR**

GREENPEACE

DE NATUURZAAK IN HOGER BEROEP:

**GREENPEACE EIST DAT MEER
NATUUR WORDT BESCHERMD
TEGEN STIKSTOF**

GREENPEACE

© Marten van Dijk / Greenpeace

De Natuurzaak van Greenpeace Nederland tegen de Staat gaat een nieuwe fase in. Nadat de rechtbank in Den Haag Greenpeace Nederland in januari 2025 in het gelijk stelde, gingen de Staat en de gevoegde partij Stichting Stikstofclaim (SSC) in hoger beroep. Inmiddels heeft Greenpeace haar officiële reactie op de bezwaren van de Staat en SSC tegen het vonnis en haar eigen bezwaren ingediend bij het Gerechtshof Den Haag. Daarop hebben de Staat en SCC weer geantwoord. Waar de Staat vooral twijfel zaait over de haalbaarheid van haar eigen wetten, komt Greenpeace met nieuw bewijs dat het wettelijke doel voor 2030 wel degelijk haalbaar is, en dat de Staat juist méér natuur kan én moet beschermen.

De overheid negeert de rechter

In januari 2025 oordeelde de rechtbank dat de Staat direct aan de slag moet om de natuur beter te beschermen. Hoewel dit vonnis direct uitgevoerd moest worden (het is 'uitvoerbaar bij voorraad'), heeft de overheid het afgelopen jaar vooral kostbare tijd gebruikt om de boel te vertragen en te traineren. Zo probeerde het kabinet Schoof tevergeefs een nieuwe uitzonderingspositie van Brussel te krijgen om meer mest te mogen uitrijden, oftewel een 'derogatie'. Ook zetten zowel het kabinet Schoof als het kabinet Jetten in op het invoeren van een (juridisch onhoudbare) 'rekenkundige ondergrens' en het schrappen van de wettelijke doelen waar de rechter hen juist aan houdt. Hoewel het schrappen van de doelen niets verandert aan de urgentie en de juridische verplichting om de natuur te beschermen, heeft de Staat zich dus vooral ingespannen om het bevel van de rechter te ondergraven en zelfs nieuwe stikstofuitstoot mogelijk te maken.

De discussie in hoger beroep: is het 2030-doel haalbaar?

In hoger beroep claimt de Staat dat het 2030-doel 'niet uitvoerbaar' is in de tijd die nog resteert tot 2030.

- De Staat beweert dat de verlaging van de kritische depositiewaarden (KDW'en) in 2023 niet kon worden voorzien en dat de opgave daardoor 'onhaalbaar' zou zijn geworden. Greenpeace stelt dat dit onzin is. De KDW'en worden elke tien jaar internationaal onderzocht en waar nodig aangepast. De Staat weet dit, is daarbij nauw betrokken en betaalde zelfs mee aan het onderzoek dat hieraan ten grondslag lag. Toch werden waarschuwingen van wetenschappers dat de normen strenger zouden worden, door de Staat genegeerd. De aanscherping van de KDW'en was dus te voorzien en had de Staat juist moeten aanzetten tot extra tempo.
- Maar in plaats van versnellen is de stikstofaanpak sindsdien juist vertraagd, concludeert Greenpeace. Zo werden het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) en het bijbehorende Transitiefonds onder kabinet Schoof geschrapt. Daar is tot op heden nog geen enkel concreet alternatief voor gepresenteerd.
- Volgens Greenpeace schetst de Staat in het hoger beroep bewust een vertekend en onrealistisch beeld van wat nodig is om het 2030-doel te halen. Zo baseert de Staat zich enerzijds op de zogeheten 'kaasschaafmethode', waarbij de opgave generiek, over alle bedrijven en bovendien over alle sectoren werd uitgesmeerd, ongeacht of deze dichtbij of veraf van stikstofgevoelige natuurgebieden zitten. Anderzijds baseert hij zich op de impact van door hem zelf opgestelde, ondoelmatige scenario's, die volgens Wageningen Research verbeterd kunnen worden om zodoende wél tot een effectieve en efficiënte aanpak te komen. Zo betreft één van de scenario's die de Staat bedacht een bijzonder eenzijdige aanpak die zich *uitsluitend* richt op piekbelasters. Hiermee wordt de opgave als onnodig ingrijpend en duur geframed, waardoor deze onhaalbaar lijkt.

- Daar komt bij dat de geraamde depositie in 2030 wél significant zal dalen, maar *slechts in beperkte mate* door stikstofmaatregelen van de overheid. De recent gepubliceerde, tweede Monitoring en evaluatie van het Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering (PSN), uitgevoerd door de kennisinstututen PBL, WUR en RIVM, bevestigt dat de daling vooral komt door factoren buiten het stikstofbeleid om, zoals ontwikkelingen in het buitenland en ontwikkelingen in de Nederlandse landbouw en mobiliteit, zoals klimaatbeleid of het ingrijpen van de Europese Commissie die de Nederlandse derogatie afschafte. Duidelijk is dan ook dat de Staat zich niet maximaal heeft ingespannen, terwijl de Staat hiertoe wel verplicht is.

De Staat voert nog meer bezwaren aan tegen het vonnis, zoals dat hij niet (volledig) verantwoordelijk is voor de schade aan de natuur, omdat veel stikstof al vóór de wettelijke bescherming van natuurgebieden is neergeslagen. Greenpeace verwerpt dit: uit wetenschappelijk onderzoek en de door de Provincies opgestelde natuurdoelanalyses en toetsing daarvan door de Ecologische Autoriteit blijkt dat de natuur sindsdien juist verder is verslechterd. Greenpeace legt uit dat er al decennia lang veel te veel stikstof neerslaat op die gebieden. Doordat de natuur door deze langdurige overbelasting extra kwetsbaar is geworden, is juist de stikstofneerslag die de afgelopen twee decennia is neergeslagen extra schadelijk. De opgebouwde stikstoflast uit het verleden is dan ook geen excuus om verantwoordelijkheid te ontlopen, maar dwingt juist tot versnelling van de aanpak.

© fabrikasimf

Nieuw onderzoek bevestigt dat het wél kan

In het hoger beroep laat Greenpeace zien dat ook als het vonnis wordt nagekomen, verslechtering voor een groot deel van de meest urgente natuur blijft doorgaan. Er *kan en moet* daarom meer natuur worden beschermd dan uit het vonnis voortvloeit. Greenpeace komt met **nieuw onderzoek** dat laat zien dat dit ook haalbaar is:

- Onderzoek van Gispoint ‘Wat is de opgave voor de landbouw om de stikstofdoelen in 2030 en daarna te halen? Aanvullende scenarioberekeningen’ uit 2025 laat zien dat het vonnis technisch prima gehaald kan worden door een slimme combinatie van generieke en meer gerichte emissiereductie binnen zones rondom stikstofgevoelige natuurgebieden. Daartoe is in het méést efficiënte scenario bovenop staand beleid ‘slechts’ 18% emissiereductie van de landbouw noodzakelijk. Ook een hogere doelstelling van 74% onder de KDW in 2030 is mogelijk, mits effectieve gebiedsgerichte keuzes worden gemaakt, en dan met name rond de Veluwe. Dit onderzoek was een vervolg op eerdere rapporten van Erisman en Strootman “Naar een Ontspannen Nederland” (2021) en Erisman en Brouwer (2025).
- In aanvulling daarop brengt Greenpeace nu **een nieuw rapport van Ecorys ‘Haalbaarheidsstudie doelen Wet Stikstofreductie en Natuurherstel’** naar buiten. Dit adviesbureau concludeert aan de hand van concrete maatregelenpakketten dat het vonnis, evenals een hogere doelstelling van 74% onder de KDW in 2030, haalbaar is én de maatschappij veel oplevert. Ecorys laat net als Gispoint zien dat het daarbij wel belangrijk is dat er gebiedsgericht gewerkt wordt en dat de bufferzones groot genoeg zijn.

Hoewel uit beide rapporten blijkt dat er zeer efficiënte scenario’s denkbaar zijn om aan de stikstofopgave te voldoen, zal de landbouw ook bij moeten dragen aan het behalen van klimaatdoelen en het Bonaire-vonnis, de Kaderrichtlijn Water, de Natuurherstelverordening en verplichtingen op het gebied van dierwaardigheid. Daarom pleit Greenpeace voor een integrale aanpak en een omslag naar ecologische landbouw met minder dieren en juist meer boeren, waarbij de biodiversiteit (nationaal en internationaal) herstelt en tegelijkertijd de voedselzekerheid wordt gewaarborgd.

Greenpeace verscherpt eisen in hoger beroep

Nu de Staat en SCC in hoger beroep zijn gegaan, krijgt Greenpeace ook de kans haar eigen bezwaren tegen het vonnis van de rechtbank naar voren te brengen ('incidenteel hoger beroep').

GREENPEACE HEEFT UITEENGEZET DAT HET VONNIS ONTOEREIKEND IS OM HET RISICO OP ONHERSTELBARE VERSLECHTERING VAN DE NATUUR VOLDOENDE IN TE PERKEN. DAT IS IN STRIJD MET HET EUROPESE VERSLECHTERINGSVERBOD.

Hoewel de rechtbank in eerste aanleg de eis dat **in 2030 ten minste 74% van de natuur onder de KDW wordt gebracht, met prioritering voor de urgente natuur op de Rode en Oranje lijst** heeft afgewezen, heeft Greenpeace in hoger beroep deze eis opnieuw op tafel gelegd.

Het doel van 74% onder KDW in 2030 was volgens het in 2020 uitgebrachte advies van de Commissie-Remkes – die alle relevante experts, waaronder vooraanstaande ecologen sprak – niet alleen haalbaar, maar ook een **noodzakelijke randvoorwaarde** voor natuurherstel, én om de vergunningverlening weer op gang te helpen. Het Ecorys rapport toont aan dat dit doel, gegeven de actuele ramingen, óók met de aangescherpte KDW'en, haalbaar is.

Als het Gerechtshof niet in deze eis meegaat, vordert Greenpeace 'subsidiair' dat het 74%-doel dan in ieder geval zo snel mogelijk, maar *uiterlijk*

in 2035 wordt behaald, en ten minste dat de huidige 50% onder KDW in 2030 uit het vonnis in stand blijft.

Daarnaast eist Greenpeace dat de door de rechtbank opgelegde dwangsom van 10 miljoen euro niet eenmalig is, maar voor **elk jaar dat de overheid nalatig blijft wordt opgelegd**. Hiermee wil Greenpeace voorkomen dat de overheid de dwangsom eenmalig kan 'afkopen', om vervolgens noodzakelijke maatregelen opnieuw naar de toekomst te schuiven of zelfs na te laten.

Stichting Stikstofclaim: nu officieel partij

Nieuw in deze fase is dat SSC niet langer een gevoegde partij is aan de zijde van de Staat, maar zelfstandig in hoger beroep is gegaan. Daarmee is de stichting een officiële procespartij geworden. In haar hoger beroep valt SSC vooral de wetenschap en de rekenmodellen aan die worden gebruikt bij de vergunningverlening en het monitoren van de nationale stikstofsituatie. Zo beweert SCC dat de natuur niet verslechtert door stikstof, en dat de rekenmodellen (AERIUS en OPS) en KDW'en 'onbetrouwbaar' zijn. Greenpeace weerlegt dit aan de hand van inbreng van verschillende experts en wijst op de brede wetenschappelijke steun voor deze modellen, die bovendien worden gestaafd met metingen en voortdurend worden verbeterd. De rapporten waar SSC zich op baseert, bevatten volgens deskundigen ernstige fouten. Ten slotte merkt Greenpeace op dat veel van de punten van SCC niet de kern van de zaak raken, of zelfs volledig buiten het onderwerp van deze procedure vallen.

Het vervolg

De betrokken partijen hebben het Haagse Hof gevraagd een datum voor de zitting in hoger beroep te plannen.

© Marten van Dijk / Greenpeace

GREENPEACE

Greenpeace is een onafhankelijke, internationaal opererende milieuorganisatie die zich inzet voor een groene, vreedzame planeet. We zijn mensen met een missie. Met en namens miljoenen wereldverbeteraars gaan we de confrontatie aan met grote bedrijven en overheden. Samen hebben we de kracht, kennis en het lef om grote milieuproblemen bij de wortels aan te pakken. Samen maken we het verschil.

Foto cover: © Marten van Dijl / Greenpeace

© Mei 2026 - Stichting Greenpeace Nederland

Postbus 3946

1001 AS Amsterdam

0800 422 33 44

info@greenpeace.nl

www.greenpeace.nl

KvK nummer: 41198809

